

Говор предсједавајућег Дома народа Парламентарне скупштине БиХ Сафета Софтића на Европској конференцији предсједника парламената држава чланица Вијећа Европе о теми: "Мобилизација парламената у борби против мржње за инклузивна и нерасистичка друштва"

Стразбур, 16. септембар 2016.

"Поштоване даме и господо, драге колеге,

Имам велику част и задовољство, као предсједавајући Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, обратити се на Конференцији предсједника парламената држава чланица Парламентарне скупштине Вијећа Европе и говорити о теми: „Мобилизација парламената у борби против мржње за инклузивна и нерасистичка друштва“.

Говор мржње, тачније заговарање мржње на основу националног поријекла, расе, вјере или по било којем другом основу заузима посебно мјесто у свакодневници грађана Босне и Херцеговине. Имајући у виду друштвену опасност и значај који међународне и европске институције придају овој материји, а посебно потенцијал који говор мржње може испољити на узроковање нестабилности у Босни и Херцеговини, неопходно је имати уходан и ефикасан механизам за борбу против овог феномена. Опћенито говорећи, слобода изражавања, као корелатив говору мржње, протеже се и на непопуларне идеје и изјаве које могу шокирати, увриједити или узнемирити друге особе. Бројне међународне конвенције не само да дозвољавају државама забрану говора мржње него то изричито захтијевају. Урођено достојанство и једнакост сваког појединца је фундаментални аксиом међународног система заштите људских права. Стога не чуди да међународно право осуђује изјаве којима се негира једнакост људских бића. Пропуст да се предузму енергичнији кораци у сузбијању говора мржње продубљује подијељеност друштва и олакшава формирање друштвених група које сматрају да су боље од осталих или да имају право да намећу своју вољу осталима док правовремена реакција на говор мржње даје прилику тијелима за провођење закона да предвиде избијање озбиљних инцидената.

Босна и Херцеговина је, у складу с међународним оквиром, усвојила низ прописа којима се регулира говор мржње, те успоставила институције које имају задатак да се боре против ове појаве.

Говор мржње као појам експлицитно се не наводи у кривичним законима у Босни и Херцеговини, али се ови случајеви подводе под „изазивање вјерске и националне мржње и нетрпељивости“, што је третирано Кривичним законом БиХ (члан 145.а), Кривичним законом ФБиХ (члан 23.), Кривичним законом РС (члан 390.) и Кривичним законом Брчко Дистрикта БиХ (члан 160.).

Ту су, такођер, још и Закон о забрани дискриминације, Закон о равноправности сполова и Закон о слободи вјере и правном положају цркава и вјерских заједница у БиХ који неким члановима третирају појам говора мржње.

Имајући у виду да су права на изражавање, а самим тиме слобода мишљења, слобода примања и ширења информација и идеја без мишљења јавне власти и без обзира на границе основна људска права загарантирана Опћом декларацијом о људским правима и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода;

Изражавајући забринутост због све више израженог говора мржње који подразумијева све облике изражавања, укључујући говор, фотографије и видеоснимке којима се шири, потиче, промовира, отворено позива или оправдава мржњу међу расама, ксенофобија, антисемитизам или други облици мржње засновани на нетолеранцији, укључујући нетолеранцију изражену у агресивном национализму и етноцентричности, дискриминацији и непријатељству према мањинама, имигрантима и људима имигрантског поријекла;

Свјесни штете коју говор мржње производи уколико је пренесен путем медија и утицаја на све категорије друштва, а посебно младе;

Наглашавајући важност и посебну потребу борбе против све присутног говора мржње којим се шири, потиче, промовира и оправдава тероризам;

Осуђујући понашања која воде радикализму и екстремизму сваке врсте;

Позивајући, подржавајући и залажући се за досљедно провођење домаћих, али и међународних докумената којима се настоји забранити и санкционирати говор мржње, као што су Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Препорука Вијећа Европе о говору мржње, Конвенција о кибернетичком криминалу те Додатни протокол уз Конвенцију о кибернетичком криминалу;

На основу члана ИВ. 4. (е) Устава Босне и Херцеговине и члана 165. став (2) тачка а) Пословника Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, Представнички дом Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине је на 30. сједници, одржаној 24.5.2016., усвојио **ДЕКЛАРАЦИЈУ О ОСУДИ ГОВОРА МРЖЊЕ.**

Из свега наведеног евидентно је да у Босни и Херцеговини постоји снажан законодавни и институционални оквир за борбу против говора мржње. С друге стране, степен санкционираних инцидената говора мржње је на веома ниском нивоу, што показују различити индекси и статистике институција надлежних за заштиту људских права и провођење прописа у овој области.

Разлози оваквог стања дихтомије су вишеструки, а обухватају елементе финансијске, кадровске, социолошке и политичке природе.

У вези с правним нормирањем свих облика девијантног понашања који се могу подвести под појам говор мржње уочава се, нажалост, поновљена пракса да се закони или међународни стандарди у Босни и Херцеговини веома лако усвајају, док изостају ефикасне мјере за осигуравање њихове примјене. Надлежним институцијама за заштиту људских права треба осигурати адекватне материјалне и људске капацитете умјесто што им се буџет континуирано умањује од наступања свјетске финансијске кризе до данас. Наведена ограничења највише су утицала на активности промоције, едукације и превентивног дјеловања на сузбијању говора мржње.

Свијест о опасности и посљедицама говора мржње у Босни и Херцеговини није довољно развијена, што претпоставља њено формирање и унапређивање; од школског система, медија, свакодневног јавног живота, али и ефикасније улоге државних институција, цивилног друштва и регулаторних тијела. У том процесу

инсистирање на одговорности за изговорену ријеч мора бити доминантно, пошто смо већ видјели да сваки облик булеварског и уличног језика дегенерира демократске моделе, а све већи број грађана, у које се увукла нелагода, неизвијесност и страх, присиљавају да напусте демократски брод и избјегавају учешће у јавном животу.

Измјене и допуне одредби Кривичног закона Републике Српске и Кривичног закона Брчко Дистрикта БиХ усвојене су у 2010. години, а односе се на кривична дјела почињена из мржње. Усвајање истих измјена и допуна у Кривичном закону ФБиХ значајно би допринијело капацитету Босне и Херцеговине да се ефикасно бори против кривичних дјела почињених из мржње. Неколико надлежних институција упутило је Иницијативу за измјене Кривичног закона ФБиХ, која до данас није дала видљиве резултате, а Закон о забрани фашистичких и неофашистичких организација и забрани кориштења њихових симбола није усвојен у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине због непостојања политичке сагласности у погледу тумачења одређених историјских догађаја.

У агенцијама за провођење закона у Босни и Херцеговини не постоје специјализирани тимови који су оспособљени да проводе истраге злочина мотивираних мржњом иако је у пракси заступљеност ових кривичних дјела много већа у односу на званичне статистике. Често се кривична дјела почињена из вјерских, националних или расних побуда кривично не процесуирају, а и када се процесуирају, поступак се води на основу обичног кривичног дјела, при чему се занемарују вјерске, националне, расне или друге побуде.

Питање граничне линије између слободе и говора мржње, такођер, у први план доводи улогу интернета као медија који омогућава разноликост перспектива есенцијалних за плурализам. Ово, међутим, не чини интернет прогресивним медијем, будући да различите перспективе отварају врата и појави екстремних идеја. С друге стране, представити интернет као мјесто највећим дијелом окупирано говором мржње, значило би дати легитимитет директној интервенцији државе у његовој контроли. Медијска писменост у Босни и Херцеговини одавно се предлаже као трећи пут у превладавању ових тензија. Тумачење медијске писмености, међутим, са своје стране отвара

простор за разне интерпретације. У Босни и Херцеговини медијска писменост у пракси резултирала је фокусирањем на опасности које вребају онлине, умјесто промовирањем могућности које интернет нуди. Интернет је првенствено простор с креативним садржајима за младе, а говор мржње је негација од свега што је креативно и против њега се друштво мора борити проактивно, аутоцензуром и едукацијом.

У Босни и Херцеговини, гдје се говор мржње често испољава и кроз политичку реторику и дјеловање, посебно забрињава чињеница да инциденте из мржње чине млади који се у вријеме ратних сукоба нису ни родили. То значи да су израсле нове генерације оптерећене национализмом и нетрпељивошћу према другом и другачијем. Успостављени систем друштвених вриједности и степен толеранције код нас је такав да је однос према другом у најмању руку неутралан, а често и насилан. То производи и испаде према различитим групама које су у мањини или према појавама које нису у складу са ставовима већине. Пропуст да се предузму енергичнији кораци у сузбијању говора мржње продубљује подијељеност друштва и олакшава формирање друштвених група које сматрају да су боље од осталих или да имају право да намећу своју вољу осталима док правовремена реакција на говор мржње даје прилику тијелима за провођење закона да предвиде избијање озбиљних инцидената.

И на крају желим истаћи да ћу се и даље залагати да Босна и Херцеговина истраје у адекватном сузбијању и осуди говора мржње као и доношењу законских механизма.

ХВАЛА!"